

DOI 10.33294/2523-4234-2025-35-1-119-145

УДК: [271-789.33-732.3]-9

ORCID: 0009-0005-6460-1184

Ігор Ігорович Букало

**Руська домініканська провінція св. Яцека
у 1760–1780-х роках:
адміністративний поділ та кількісний склад конвентів**

У статті зібрано інформацію про 62 домініканських конвенти, що у другій половині XVIII ст. входили до складу Руської провінції св. Яцека. Проаналізовано три індекси монастирів та ченців за 1766, 1775 та 1786 рр. та реконструйовано кількісні показники ченців провінції та кожного монастиря зокрема. Показано структуру Руської провінції, досліджено її неоднорідність, зокрема вивчено персональний склад як найбільших, так і найменших конвентів. Простежено тенденції поширення домініканського ордену на українських та білоруських землях. Обґрунтовано тезу про різке зменшення кількості ченців у конвентах Руської провінції після Першого поділу Речі Посполитої. Окремо наведено дані розподілу провінції станом на 1775 р. між Австрійською монархією, Російською імперією та Річчю Посполитою. Укладено додатки зі статистичними та географічними даними.

Ключові слова: каталог ченців, Руська провінція св. Яцека, домініканські конвенти, Австрійська монархія, Російська імперія, Річ Посполита

Ihor Bukalo

Ruthenian Dominican Province of St. Jacek in the 1760s–1780s: administrative division and quantitative composition of conventions

Information about 62 Dominican convents that in the second half of the 18th century were part of the Dominican Ruthenian Province of St. Jacek is provided. Three indexes of monasteries and monks for the years 1766, 1775, and 1786 are analyzed, which were compiled at the request of the provincial authorities, or of the Order in general, and today are kept in archival institutions in Rome and Krakow. Based on these catalogs, the quantitative indicators of the monks of the province and of each monastery were reconstructed. The structure of the Ruthenian province is shown, its heterogeneity is investigated the personal composition of both the largest and the smallest convents is studied. Separately, data on the quantitative indicators of monasteries and monks in the dioceses and voivodships of the Polish Lithuanian Commonwealth, and later – after the First Partition (1772), within the new administrative entities of the Austrian Monarchy and the Russian Empire, are provided. The trends of the spread of the Dominican Order in the Ukrainian and Belarusian lands are traced. Particular attention is paid to the activities of Dominicans in parishes as parish priests and administrators, which made it possible to significantly expand the boundaries of the activities of the preacher brothers established in historiography. The thesis about a sharp decrease in the number of monks in the convents of the Ruthenian province after the First Partition of the Polish Lithuanian Commonwealth is substantiated. Statistical data on the uneven distribution of monks between the Austrian Monarchy and the Russian Empire are given, because the former included two large

monastic centers in Lviv and Pidkamin, and therefore the Austrian Monarchy ended up with the most Dominicans. Data on the distribution of the province as of 1775 between the Austrian Monarchy, the Russian Empire and the Polish Lithuanian Commonwealth are given separately. Appendices with statistical and geographical data are included, where the location of Dominican convents, the dedication of the monastery church, the quantitative indicators of monks as of 1766 and 1775, the geographical location of the monastery within the voivodship and diocese are established.

Keywords: catalog of monks, Ruthenian province of St. Jacek, Dominican convents, Austrian monarchy, Russian Empire, Polish–Lithuanian Commonwealth

Досліджуючи проблеми релігійної культури ранньомодерної України не можливо оминати питання функціонування чоловічих і жіночих католицьких чернечих згромаджень. Особливо настільки великого та репрезентативного на території України Ордену домініканців (далі – Ордену), що свою діяльність тут розпочав з місії св. Яцека ще у XIII ст. Здебільшого українська історіографія релігійної культури ранньомодерного часу зосереджувалася на дослідженні православної чи унійної конфесій. Вважаємо, що для комплексного вивчення релігійних процесів безсумнівно слід більш детально звернути увагу на культуру римо-католиків, що активно провадили тут різноманітну діяльність¹. Звідси й виникає актуальність вивчення домініканської, а відтак римо-католицької присутності у релігійній культурі ранньомодерної України². *Мета* запропонованого дослідження – проаналізувати індекси монастирів та ченців домініканської Руської провінції св. Яцека за 1760–1780-х рр. та з’ясувати кількісні показники чернецтва й тенденції поширення Ордену на українських та білоруських землях. Насамперед досліджено структуру, джерельний та фактографічний потенціал рукописних індексів домініканців за 1766, 1775 та 1786 рр. На підставі цих джерел буде простежено особливості поширення Ордену, зокрема з’ясовано регіони активної діяльності та адміністрування парафій, а також проведено порівняльну характеристику чернечих домініканських спільнот у 1760–1780-х рр.

Джерельну базу статті формують три каталоги домініканців з 60–80-х рр. XVIII ст. Перший з комплексних каталогів усієї провінції, датується 1766 р., його віднайшов у другій половині XX ст. та опрацював Роман Фабіан Мадуро ОР (Roman Fabian Madura³)⁴. “Index Fratrum et Sororum Provinciae Russiae a[nno] 1766” було укладено за дорученням генерала Ордену Хуана Томи де Боксадорса (Juan Tomás de Boxadors) у червні того ж року під наглядом тодішнього провінціала Феліціана Збикальського (Felician Zbykalski)⁵ (APPD-1, 1221–1287).

¹ Увагу до цієї проблеми привернуто у: (Яременко, 2020, 186–187).

² Дет. про римо-католиків та культурний трансфер див.: (Скочиляс, 2017).

³ Тут і далі подано ім’я та прізвище в оригіналі, згідно з варіацією у конкретно згаданому джерелі.

⁴ Досліджуваний каталог автор віднайшов та опрацював у Генеральному архіві Ордену домініканців у Римі: (AGOP-1). Р. Ф. Мадуро підготував та видав друком лише невелику частину своїх напрацювань, а саме тільки перший том (Madura, 1972), натомість абсолютна більшість робіт автора збереглася у машинописному вигляді та сьогодні знаходиться у Архіві польської провінції домініканців у Кракові (Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie).

⁵ Про Ф. Збикальського, спочатку як підкамінського професа, а згодом пріора у цьому ж монастирі див.: (Букало, 2024а, 93–100); домініканець обіймав уряд провінціала з 8 вересня

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Ченці у каталозі погруповані за конвентами, укладеними у порядку здійснення візитації. Самому списку осіб передує лаконічна інформація про кожен з монастирів в т. ч. стисла історична довідка. У кількох випадках вказано про певні будівельні справи. Наприклад, у Львівському монастирі Божого Тіла під час візитації завершували зводити мур, такі ж роботи проходили у Підкамінському конвенті (APPD-1, 1221, 1237), а Бродівський – відновлювали після пожежі 1764 р. (APPD-1, 1236). В індексі зафіксовано економічну спроможність монастиря для проживання тої чи іншої кількості ченців – вказано суму, на яку оцінене монастирське майно. Так, вже згаданий Львівський конвент був оцінений у 80 тис. зл., а тому міг помістити близько 100 ченців (APPD-1, 1221), натомість наступний у списку Мостиський монастир, як зазначено у документі, володів достатньою сумою коштів, аби утримати максимум 10 осіб (APPD-1, 1231), а, наприклад, Яворівський конвент з капіталом 2 217 зл. та дерев'яними приміщеннями – лише шістьох ченців (APPD-1, 1232); Жовкви, де служили 25 ченців – 15 865 зл. (APPD-1, 1232), а Підкаменя на 86 ченців капітал складав – 54 тис. зл. (APPD-1, 1237). Окремо, у кількох випадках віднотовано про особливості адміністративного підпорядкування монастиря, зокрема згаданий конвент у Мостиськах до 1703 р. належав до складу Польської провінції, натомість на час укладення індексу вже був у складі Руської.

У документі ченці погруповані по 62-х конвентах провінції. Для більшості осіб наведено інформацію про вік (*aetatis*), кількість років після прийняття професії або ж т. зв. монаший стаж (*professionis*), місце прийняття професії (*filius Conventus*, дослівно з лат. – “син монастиря”). Далі записано про освіту: магістр теології (*Theologiae Magister*); професор моральної теології (*Professor Theologiae Moralis*); лектор теології (*Lector Theologiae*); студент теології (*Studentis Theologiae*). Окремою категорією у монастирі записували про новиків, які проходили новіціят та фактично не були повністю інкорпоровані до чернечої спільноти. Каталог фіксує також функції, які ченці виконували у монастирі: пріор (*prior*); вікарій (*vicarius*); субпріор (*subprior*); генеральний проповідник (*Praedicator Generalis*); синдик, або керуючий справами (*Procurator Causarum*); кантор хору (*Cantor Chori*) та ін. Окремими категоріями були ченці, які навчали у монастирях: префект (*Praefectus*); магістр новіціяту (*Magister Novitiogum*); магістр студентів; регент генеральних студій (*Regens*). Каталог фіксує також ступінь свячень домініканців, виділяючи отців (*Pater*), дияконів (*Diaconus*), братів (*Frater*) та конверсів/братів-конверсів (*Conversus*). Окрім того, лаконічно фіксували інформацію про навики, особливості характеру ченців тощо. Порядок у списку також відносно зрозумілий, адже у більшості випадків найперше занотовано про очільників монастирської спільноти – пріорів, вікаріїв або субпріорів. Опісля, список продовжують ченці з освітніми титулами, домініканські *literati*: магістри теології, згодом – вписані імена лекторів і студентів. Продовжують перелік новики, а наприкінці – конверси⁶.

1762 до 8 вересня 1766 р., що засвідчує укладення індексу у першій половині року (Barącz, 1861a, 335–339).

⁶ Пріори – очільники чернечої спільноти в Ордені домініканців. Про функції, обов'язки та механізми обрання (за окремих умов – призначення) пріора див.: (Букало, 2024a, с. 88–92);

Наступний каталог “STATUS CONVENTUUM Sac[ri] Ordinis Pradicatorum Provincia S[ancti] HYACINTHI in Russia... Anno Domini 1775” уклали через три роки після Першого поділу Речі Посполитої. Документ, завізований провінціалом Казимиром Вілямовським (Kazimierz Wilamowski)⁷, надіслали до Риму, а тепер він зберігається у Ватиканському апостольському архіві (AAV-1, 249r–251v)⁸. Як і джерело 1766 р., каталог 1775 р. подає стислу інформацію про монастирі (в т. ч. з титулом посвяти) в рамках уже нових адміністративних одиниць: провінція, повіт (дистрикт), дієцезія (див. *Додаток*). Ченців кожного конвенту поділено на вісім категорій: отці, брати (в т. ч. диякони), конверси, професори, промотори св. Розарію⁹, сповідники, парохі/адміністратори парафій. Наприкінці записано про отців, які перебувають за межами конвенту чи провінції. Цей каталог як і попередній фіксує інформацію про: ступінь свячень домініканців, їхні функції у монастирі, освітній рівень, виділяючи в окрему категорію ченців, що займалися викладацькою діяльністю. Натомість, він не містить даних про вік, стаж у монастирі, місце прийняття професії (тобто сином якого конвенту був той чи інший чернець) та відсутні особисті характеристики домініканців. Каталог не виділяє в окрему категорію новиків, або ж професів, тобто осіб, котрі тільки склали обітничі, тому залишається відкритим питання, чи ці категорії домініканців взагалі були фіксовані. Проте, цінною для дослідження є фіксація парафіяльної діяльності руських конвентів, зокрема подано дані про населені пункти, а ймовіріше парафіяльні костели, на яких адміністрували домініканці, що дало змогу розширити усталені попередньо норми поширення діяльності братів-проповідників.

Третій з відомих на сьогодні каталогів домініканців Руської провінції XVIII ст. був укладений у 1786 р. за дорученням провінціала Лаврентія Калуського¹⁰ та вписаний до книги актів провінційних капітул. Джерело фіксує інформацію про конвенти, які після поділів Речі Посполитої опинилися в складі Російської імперії. Документ зберігається у колекції “Бібліотека Курніцька” Архіву Польської академії наук у

субпріори – своєрідні заступники пріорів у разі відсутності останніх, чи ж у період обрання наступного пріора; конверси – (conversi; conversio a saeculo – ті, що опустили світське життя) брати-лаїки, які не потребували вділення свячень, головню займалися господарською діяльністю у конвенті, дет. про них див.: (Thompson, 2017; Сінкевич, 2009, с. 251). Згадані чернечі уряди чітко регламентувалися орденськими конституціями. Однією з найпопулярніших у XVIII ст. була конституція укладена Камілом Ясінським (Camillvs Iasinski) у першій половині XVII ст., дет. див.: (Iasinski, 1638).

⁷ Про К. Вілямовського, як пріора у Підкамінському конвенті див.: (Букало, 2024а, 93–100); домініканець обіймав уряд провінціала з 8 вересня 1774 до 8 вересня 1778 р., дет. див.: (Barącz, 1861а, s. 342–344).

⁸ Щира вдячність д-ру Івану Альмесу за допомогу з оцифруванням документа.

⁹ Промотори св. Розарію – ченці, які головню організовували та провадили діяльність братств Розарію, що було чи не основним механізмом залучення світських осіб до молитовних практик у монастирі.

¹⁰ Про Л. Калуського як підкамінського професа та подальшу діяльність цього ченця дет. див.: (Букало, 2023–2024, с. 127–128). Важливо зауважити, що Л. Калуський уклав наприкінці XVIII ст. хроніку Підкамінського конвенту, проте вона містить загальну інформацію про соціально-політичне середовище Речі Посполитої у часі поділів, а відтак є багатим джерелом на фактографічний матеріал щодо багатьох руських конвентів, див.: (APPD-2).

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Кракові (Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.) (PAU i PAN-1). Каталог ченців передує перелік домініканських монастирів на Поділлі, Поліссі, на Русі (йдеться про колишнє Руське воєводство вже у складі Австрії) та два жіночих монастирі. Згодом наведено наступний поділ на монастирі у складі Австрії, Росії та окремо виділено домініканські конвенти на Поділлі (тобто частина монастирів, що залишилися у складі Речі Посполитої) (PAU i PAN-1, 1–3). На відміну від індексів 1766 р. та 1775 р., каталог 1786 р. структуровано без поділу ченців за конвентами, а погруповано за освітнім рівнем. Крім того, зафіксовано про жіночі монастирі в Кам'яниці та Новогрудку, із вказівками про вік, монаший стаж, монастирські функції, здебільшого пріорес (Priorissa)¹¹ (PAU i PAN-1, 12).

Історію домініканців Руської провінції св. Яцека, зокрема каталогізування інформації про конвенти і ченців, почали вивчати ще з середини XVII ст. Тоді було укладено перші списки монастирів зі стислими історичними розвідками. Не можна не згадати зачинателя цієї справи у вже сформованій окремій Руській домініканській провінції Шимона Окольського ОР (Simon Okolski) (Okolski, 1646)¹². Останній не тільки виклав короткі історії монастирів (Okolski, 1646, s. 61–137), але також подав перелік ченців, які були єпископами, служили поза межами провінції, чи загинули мученицькою смертю головно під час нападів татар (Okolski, 1646, s. 137–145). Окремою цінністю є фіксація Ш. Окольським дієцезіальної приналежності конвентів (Okolski, 1646, s. 26–28).

У XVIII ст. укладенням каталогів конвентів та невеликих, однак, фрагментарних біографій найвідоміших ченців займався Клемент Ходикевич ОР (Clemente Chodykiewicz) (Chodykiewicz, 1780), а у XIX ст. – Садок Баронч ОР (Sadok Barącz). Власне, останній став автором двотомної монографії історії Ордену проповідників на Русі XIII–XVIII ст. (Barącz, 1861a; Barącz, 1861b). Продовженням вивчення історії Ордену на цих теренах стали дослідження Яна Марека Гіжицького ОР (Jan Marek Giżycki), також званого в історіографії під псевдонімом “Волиняк” (Wołyński), основні напрацювання якого увійшли до монографії, виданої у Кракові в 1923 р. (Giżycki, 1923). Уклав, фактично вичерпний перелік домініканських конвентів Руської, Польської та Литовської провінцій Яцек Воронецький ОР (Jacek Woroniecki) (Woroniecki, 2007), автор також зумів зібрати матеріал про час фундації монастирів, щоправда головно відкликаючись до напрацювань “Волиняка”, навіть розробив певні періоди у формуванні структур Ордену у Речі Посполитій. Проте все ж, у дослідженнях як Волиняка, так і Я. Воронецького не подано конкретної структури

¹¹ Про проблему жіночих монастирів див.: (Джанніні, 2023, с. 75–84).

¹² Про Ш. Окольського та його діяльність див.: (Miławicki, 2014b). Вартує зауважити, що окремі дослідження провадилися і до цього, зокрема чимало інформації про руські домініканські конвенти містять напрацювання Абрахама Бзовського ОР (Abraham Bzovius), що побачили світ на початку XVII ст., дет. див.: (Bzovius, MDCVI). Щоправда, до праці останнього слід ставитися критично, особливо стосовно руських домініканських конвентів, адже написана у вірі протистояння між руськими та польськими домініканцями на предмет відокремлення руських конвентів у окрему провінцію, праця радше представляє погляди автора зі сторони польських конвентів, а відтак про окремі руські монастирі у книзі подано дещо викривлену інформацію, дет. про це див.: (Сінкевич, 2009, с. 13–16).

Руської провінції, її межі у дієцезіальному та воєводському співвідношеннях, не наведено також кількісних показників конвентів, окрім, звичайно, найвідоміших, як то до Краківського чи Львівського монастирів (Woroniecki, 1947, s. 317–321; Woroniecki, 2007, s. 287–292).

“Романтична історіографія” XVIII – і навіть початку XX ст. напрацювала добру фактографічну базу для продовження фахових наукових досліджень у XX–XXI ст., зокрема через передання багатьох, на сьогодні втрачених, документів. Сучасні дослідження монастирів Руської провінції представляють напрацювання кількох історичних шкіл Польщі та України: дослідники другої половини XX – початку XXI ст. з середовища Люблінського католицького університету, згодом представників Домініканського історичного інституту у Кракові та сучасних українських дослідників¹³. Вартує хіба що додати, що у польській історіографії основні результати досліджень над історією домініканців відображенні у публікаціях трьох основних серій. Перша з них: “*Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222–1972*”, двотомник вийшов під редакцією проф. Єжи Ключовського до 750-річного ювілею Ордену в Польщі (Kłoczowski, 1973; Kłoczowski, 1975; Świętochowski, Chruszczewski, 1975; Świętochowski, 1975). Продовженням цих студій стали три книги видані у Науковому товаристві Люблінського католицького університету, серед яких заслуговує на увагу дослідження Валерія Кошеверського щодо руських домініканських конвентів у XV–XVI ст. (Koszewierski, 2006). Автору вдалося підготувати комплексне дослідження про монастирі зазначеного періоду, проте тоді їх було набагато менше, ніж у XVIII ст., і ці кілька конвентів формували лише Руську контрату¹⁴ у Польській провінції. Останньою серією, що виходить до сьогодні з середини 2000-х рр. стали “*Studia i źródła Dominikańskiego Instytutu Historycznego w Krakowie*”, матеріали якої є неабияк актуальні у нашому дослідженні (Shevchenko, 2009; Markiewicz, 2011).

Варто окремо наголосити на важливості доробку Марека Мілавіцького ОР (Marek Miławicki) про домініканські конвенти на сучасних білоруських землях, де автор намагається вийти за межі усталених провінційних домініканських кордонів та показати комплексно присутність ченців-проповідників у Білорусі. Окремою цінністю статті є укладений наприкінці додаток з переліком монастирів, де з’ясовано сучасні місцевості та їх адміністративну приналежність (Miławicki, 2014a, s. 130–132). Комплексне дослідження волинських конвентів провела Наталія Сінкевич, уклавши вичерпний перелік монастирів, як Руської провінції, так і Польської, яка також мала свої конвенти на Волині (Сінкевич, 2004; Сінкевич, 2009, с. 255–259). Ці дослідження є як концептуально, так і фактографічно важливими для комплексного висвітлення географії та кількісного складу чернецтва Руської провінції у 1760–1780-х рр. На

¹³ Дет. огляд історіографії за цією тематикою див.: (Букало, 2024с, с. 50–51).

¹⁴ У домініканських провінціях Речі Посполитої існувала додаткова структурна одиниця адміністративного поділу провінції на контрати – групи монастирів об’єднанні головно за географічним принципом. Такі утворення слугували для ефективнішого провадження студій у маленьких монастирях провінції та були ефективні у адмініструванні з огляду на великі простори Руської провінції (Сінкевич, 2009, с. 94).

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

жаль, статистичне вивчення конвентів Руської провінції¹⁵ у XVIII ст., проведення порівняльного аналізу кількісного складу монастирів та ченців недостатньо представлено у сучасній як українській, так і закордонній (головно польській та білоруській) історіографіях, що покликано виправити запропонованою роботою.

Адміністративні поділи провінції

Згідно зі згаданими індексами за 1766 та 1775 рр. Руська провінція св. Яцека складалася з 62 монастирів на сучасних українських (37 конвентів, 59,67% від загальної кількості монастирів у провінції), білоруських землях (24 конвенти, 38,7%), а також один з монастирів знаходився у м. Смоленськ – у сучасній Російській Федерації (1,61%) (див. *Додаток*). Вартує зазначити, що каталог за 1775 р. фіксує ще одну резиденцію у Кульчинах біля Костянтинова. Фактично, ця резиденція подана як окрема, з приміткою: “Residentia Kulczynensis sub Dependētia C[o]n[ven]tus Constantinoviensis” (цит. за: AAV-1, 248v), проте у 1766 р. не була зафіксована, незважаючи на її ймовірну фундацію ще у 1754 р. (Сінкевич, 2009, с. 259).

Відчутна концентрація домініканських конвентів переважала у Руському та Подільському воєводствах, зокрема чи не найбільш “домініканським регіоном” виступало Прикарпаття, де ченці-проповідники мали осідки у містечках та селах на відносно невеликій відстані одне від одного: Галичі, Рогатині, Тисмениці, Богородчанах, Єзуполі, Коломиї, Снятині, Чернелиці тощо. Зокрема, тільки до складу Галицького повіту входило 8 монастирів, що з конвентами у сусідньому Теребовлянському повіті (2 конвенти) творили доволі насичений монастирями Ордену регіон. Ще одним регіоном з значною концентрацією домініканських конвентів була Волинь, проте тут разом з монастирями Руської провінції функціонували також конвенти Польської провінції, а зважаючи на те, що найбільший осідок регіону – конвент у Луцьку перебував у Польській провінції, руські монастирі на Волині були меншою мірою представлені. Вартує також зауважити відсутність доволі активних контактів та динаміки переміщень ченців між провінціями на цих теренах (Сінкевич, 2009).

Після Першого поділу Речі Посполитої Руська провінція була поділена між трьома державними утвореннями: 32 монастирі (51,6%) в складі Речі Посполитої; 21 конвент (33,8%) – Австрійської монархії; 9 монастирів (14,5%) – Російської імперії (див. *Діаграма 1–2*, а також *Додаток*). Відтак, фактично провінція надалі не була монолітною, адже роль своєрідних центрів почали виконувати поряд зі Львовом для австрійської частини, також Кам’янець для Речі Посполитої та Шклов для монастирів у складі Російської імперії. Щоправда, через незначну кількість конвентів та ченців у імперії Романових, останній був помітно меншим та слабшим за своїми впливами від Львова та Кам’янця.

¹⁵ Варто наголосити, що на території сучасних українських земель існували не тільки конвенти, що входили до складу Руської провінції, але також на Волині знаходилося 19 монастирів у складі тодішньої Польської провінції (Сінкевич, 2009, с. 255–259). Польська провінція мала свої конвенти також на заході сучасної Львівщини у Самборі, у другій половині 1770-х рр. – у Дрогобичі, Судовій Вишні, Стрию тощо (Gapski, 2016, s. 82, 87–88). Окремою категорією конвентів були монастирі Kongregacji Obserwantów, кілька з яких також знаходилися на українських теренах, зокрема у Перемишлянах та Львові (Woroniecki, 2007, s. 287, 292). Практично недосліджена мережа домініканських монастирів на Закарпатті. Про контекст тамтешніх конвентів див.: (Ферков, Мойжес, 2020).

Таблиця 1

Розподіл конвентів по дієцезіях

Дієцезія	К-ть конвентів
Віленська	21
Львівська	17
Луцька	10
Кам’янецька	8
Київська	5
Перемишльська	1

Якщо мова йде про дієцезіальний поділ, то, властиво, Руська провінція св. Яцека концентрувала свої конвенти в межах шести дієцезій. Найбільша кількість монастирів, а саме 21 конвент, знаходилася на території Віленської дієцезії. Це були чернечі осередки на білоруських землях. В складі Львівської архидієцезії було 17 монастирів з терен Руського воєводства. Буський конвент, хоча і належав до Львівської архидієцезії, знаходився в межах Белзького воєводства. Луцька дієцезія містила 10 конвентів, а Кам’янецька на Поділлі – 8. Трохи менше монастирів знаходилося на території Київської дієцезії – усього 5. Натомість Мостиський конвент, що й так до 1703 р. перебував у складі Польської провінції знаходився на території підвладній Перемишльським католицьким владикам (табл. 1).

Таблиця 2

Розподіл конвентів по воєводствах

Воєводство	К-ть конвентів
Руське	19
Подільське	9
Мінське	6
Київське	5
Мстиславське	5
Вітебське	4
Новогрудське	4
Брацлавське	3
Волинське	2
Полоцьке	2
Берестейське	2
Белзьке	1

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Варто зауважити, що адміністративний поділ на дієцезії не завжди співпадав з державним поділом на воєводства. Так, для прикладу, тільки конвенти Київської дієцезії одночасно знаходилися на території Київського воєводства. Віленська дієцезія ж охоплювала простори Мінського, Полоцького, Вітебського, Мстиславського, Новогрудського воєводств та фактично була єдиною дієцезією для тогочасних білоруських земель. Схожа ситуація склалася з Луцькою дієцезією, яка також виходила за межі Волинського воєводства. Як уже було зазначено, лівова частка конвентів Волині входила до складу Польської провінції. Тож, до Луцької дієцезії належали монастирі Вінниці, Турова, Тульчина та Мурафи, що знаходилися у Брацлавському воєводстві; Пінська та Буховичів з Берестейського воєводства та Бродів і Підкаменя з Руського воєводства. Щоправда, останні конвенти, в силу їх розмежування з адміністративним центром дієцезії російсько-австрійським державним кордоном після 1772 р., змушені були змінити підпорядкування та у 1781 р. увійшли до складу Львівської архидієцезії¹⁶ (табл. 2).

Особливість домініканських конвентів – богородичні посвяти монастирських костелів. Руська провінція у цьому не виняток, а радше навпаки, аналіз посвят монастирських храмів свідчить, що більшість з них були на честь Пресвятої Богородиці – 27 костелів. Посвят на господські свята було вразі менше – лише 8 костелів, а також 27 – мали титули на честь святих. Якщо говорити про богородичні культи у прояві титулів костелів, то найбільше пошанованим є Внебовзяття Діви Марії, адже на честь цього свята у провінції було освячено аж 12 костелів. Благовіщенських храмів та на честь Відвідин Марією Єлизавети¹⁷ було по чотири костели; Різдва Пресвятої Богородиці та св. Розарію – по два; Введення Діви Марії до храму, Непорочного Зачаття та Очищення¹⁸ – по одному монастирському храму.

Серед восьми посвят на честь господських свят переважають костели з титулом Пресвятої Трійці, аж для семи конвентів. Костелів з титулом Божого Тіла було всього два – у Львові та Коломиї, а також Преображенський конвент знаходився у Бучачі. Серед посвят на честь інших святих переважали костели св. Архистратига Михаїла у п'ятих монастирях, св. Миколая та св. Станіслава у трьох конвентах; св. Анни і Йосифа Обручника – по два монастирських костели. У провінції знаходився монастир св. Марії Магдалини у Львові, св. Катерини Александрійської у Мостиськах, св. Роха

¹⁶ Вартує зауважити, що Підкамінський конвент у середині XVII ст. вже входив до складу Львівської дієцезії, проте наприкінці століття його було повернуто до Луцької. Дет. див.: (Królik, 2017, s. 25–31). Окремо слід наголосити, що перехід до складу Львівської архидієцезії наприкінці XVIII ст. Підкамінського конвенту відбувся поступово. Зокрема, зафіксовано останню візитацію у монастирі (та на парафії при монастирі) представника Луцької дієцезії – Кременецького декана Себастьяна Павла Пшибильського (Sebastyan Paweł Przybylski) 29 січня 1781 р., а вже 1 червня цього ж року до Підкаменя прибув ксьондз Куровський (Kurowski) разом з: “Dyrektorem urzędu powiatowego Thanhauserem w celu zrobienia Inwentarza klasztoru” (цит. за: Barącz, 1870, s. 315).

¹⁷ Відзначається 31 травня та стосується біблійного сюжету відвідин Дівою Марією Єлизавети.

¹⁸ У східнохристиянській традиції більше відоме, як Стрітіння Господнє. Натомість у польській католицькій традиції це свято фігурує як: Matka Boża Gromniczna.

в Соколові, св. Казимира у Столбцях, св. Варвари у Хотаєвичах та свв. Петра і Павла у Яворові. Викликає зацікавлення відносно невелика кількість костелів освячених та честь домініканських патронів: один монастирський костел св. Домініка у Пінську; два костели св. Яцека Одровонжа в Рогатині та Овручі; св. Томи Аквінського в Шклові та Мінську; св. Вінцентія у Тарнополі. Ймовірно посвята монастирських храмів не виражала конкретно “домініканські традиції” пошанування культів святих Ордену. Проте, спираючись на уже проведені дослідження відомо, що найактивніше шанувалися святі Ордену як особисті патрони, адже ченці часто обирали їх імена під час прийняття професії у конвенті (Сінкевич, 2008).

Особливістю домініканських конвентів було надання костелам кількох посвят. Так у семи монастирях провінції було по два титули, часто перший Богородичний та другий на честь святого: у Потоці – Різдва Пресвятої Богородиці та св. Степана; у Буську – Внебовзяття Богородиці та св. Георгія; у Смалянах – Різдва Пресвятої Богородиці та Пресвятої Трійці; в Уллі – Введення до храму Богородиці та Пресвятої Трійці. Траплялися також випадки посвят на честь двох святих, як, наприклад, у Смотричі – на честь св. Миколая та св. Себастьяна, чи у Любарі – св. Миколая та св. Яна Непомука. Навіть монастир у Ракові мав потрійну посвяту, об’єднавши усі три, виділені вище категорії: Відвідин Дівою Марією Єлизавети, Пресвятої Трійці та св. Йосифа Обручника.

Посвята монастирських костелів спиралася на місцеву традицію пошанування культів та окремо виявляла також бажання фундатора. Яскравим прикладом обраної посвяти на честь останніх є Бродівський конвент св. Станіслава, фундований Станіславом Конєцпольським та названий на честь святого, ім’я яке носив патрон монастиря¹⁹.

Адміністрування парафій

Парафіальна діяльність домініканців до сих пір залишається маловивченою проблематикою. Ченці звично не опікувались парафіями, про що свідчать праці дослідників Ордену (Джовані, 2023, с. 95–106; Сінкевич, 2009, с. 38–42)²⁰. Натомість, зовнішні чинники, зміни політичних реалій, у яких ці конвенти існували, змусили ченців частково видозмінити свою діяльність. У каталозі за 1775 р. простежуються секуляризаційні мотиви фіксації більш практичної діяльності ченців. Відтак недостатньо просто служити у конвенті, слід було також виконувати певні функції,

¹⁹ Фундація Бродівського домініканського конвенту добре описана у щоденнику очевидця подій, домініканця Александра Бергофа (Alexandr Bergoff) (PAU i PAN-2, 8–9 зв.). Ці сюжети у своїй праці про Броди використав С. Баронч (Barącz, 1865, s. 52–69). Дет. про Бродівський конвент та згаданого А. Бергофа див.: (Markiewicz, 2009; Букало, 2024b).

²⁰ Варто наголосити, що діяльність ченців римо-католицьких орденів на парафіях вже частково представлена в історіографії, проте, головню в контексті адміністрування парафій при монастирських костелах. Чи не найкраще цю проблему розглянуто в дослідженні о. Людвіка Круліка (Ludwika Królka), проведеного наприкінці 1970-х рр. та вперше опублікованого у 1983 р., що стосується Луцької (Луцько-Брестської) дієцезії у кінці XVI–XVIII ст. Про цінність цієї праці свідчить її повторне перевидання уже в сучасний час. Дет. див.: (Królík, 2017, s. 207–244). Про особливості кордонів церковних структур? як католицьких так і унійних див. також: (Szady, 2010, s. 64).

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

тому серед категорій ченців з'явилися викладачі. Фіксували не тільки освітній рівень, необхідний для провадження студії (починаючи від лектора теології), але й практичний досвід із вказівкою на предмет (як-от моральної теології, фізики чи арифметики) і посаду (професора чи лектора). Також записували про сповідників, парохів або адміністраторів парафій.

Станом на 1775 р. ченці лише семи з 62-х конвентів Руської провінції адміністрували у ближніх костелах. За цією функцією було закріплено окремого ченця конвенту. Слід наголосити, що така функція теж була регламентована конституціями Ордену та окремими розпорядженнями єпископів на підвладних теренах котрих домініканці адміністрували парафії. (табл. 3). Отець Петро Фідецький з Летичівського конвенту опікувався парафією у Новокосянтинові²¹, скоріш за все при місцевому костелі св. Анни (AAV-1, 248r). Отець Єронім Фридловський з Тульчинського монастиря виконував обов'язки пароха в Уманському костелі (AAV-1, 248r). Отець Якуб Рожновський з монастиря у Тисмениці опікувався парафією у Тлумачі²², а Гуніберт Гарцішевський з цього ж конвенту – католицькою громадою в Отинії²³ (AAV-1, 248v). Себастьян Лукашкевич з Жовківського конвенту виконував функції проповідника у костелі св. Лаврентія на Жовківському середмісті (AAV-1, 250r). Регіналд Стшелбіцький з Буського конвенту опікувався парафією у сусідньому селі Кізлів²⁴ (AAV-1, 250r). Натомість ченці Львівського монастиря мали у своєму розпорядженні аж п'ять парафій. Дві з них перебували у монастирських володіннях: Заруді²⁵ та Кротошині – чи не найперший масток львівських домініканців, відомий ще з надання Владислава Опольського у 1377 р.²⁶ Окрім цього, духовно окормляли парафії в Рудках, Дублянах і Прусові²⁷ (AAV-1, 251r)²⁸.

²¹ Сьогодні с. Новокосянтинівка у Летичівській селищній громаді, Хмельницького району, Хмельницької області.

²² Сьогодні місто, центр однойменної громади у Івано-Франківському районі Івано-Франківської області.

²³ Сьогодні селище у Коломийському районі Івано-Франківської області.

²⁴ Сьогодні с. Буської громади Золочівського району Львівської області.

²⁵ Сьогодні с. Зарудці біля Куликова у складі Львівської громади.

²⁶ Сьогодні с. Давидівської громади Львівського району Львівської області

²⁷ Сьогодні с. Ямпіль Мурованської громади Львівського району Львівської області.

²⁸ Наприкінці каталогу підраховано, що домініканці адміністрували на 9-ти парафіях, це ймовірно може свідчити, що укладач не брав до уваги парафії у володіннях домініканців (Заруддя і Кротошин), а також не врахував проповідницької діяльності ченця Жовківського конвенту у костелі св. Лаврентія (AAV-1, 248r, 248v, 250r, 251r). Окремо вартує наголосити, що шематизми Львівської дієцезії (найдавніший за 1814 р.) не фіксує у Кротошині парафії, а лише “*Capellania localis in Krotoszyn. Incorporata Conventui Leopold. Dominicanor...*” (цит. за: Schematismus, MDCCCXIV, p. 15).

Таблиця 3

Діяльність домініканців на парафіях

Конвент	Парафія	Чернець–парох (адміністратор)
Летичівський	Новокосянтинів (Ecclesia Novo Constantinoviensis)	Петро Фідецький (Petrus Fidecki)
Тулчинський	Умань (Ecclesia Humaniensis)	Єронім Фридлевський (Hyeronimus Frydlewski)
Тисменицький	Тлумач (Ecclesia Tlumacensis)	Якуб Рожновський (Jakobus Rożnowski)
	Отинія (Ecclesia Otyniensis)	Гуніберт Гарцішевський (Hunibertus Harciszewski)
Коломийський	Жуків (Ecclesia Zukowiensis)	Діонісій Бжухальський (Dyonisius Brzuchalski)
Жовківський	Проповідник у церкві св. Лаврентія у Жовкві (Concionator in Ecclesia Collegiata Zulkieviensis)	Себастьян Лукашкевич (Sebastianus Łukasziewicz)
Буський	Кізілів (Ecclesia Kozłoviensis)	Регіналд Стшелбійський (Reginaldus Strzelbicki)
Львівський	Рудки (Ecclesia Rudcensis)	Конрад Ляхович (Conradus Lachowicz)
	Дубляни (Ecclesia Dublinensis)	Августин Францішкевич (Augustinus Franciszkiewicz)
	Заруде (сьогодні Зарудці) (Ecclesia in Villa Zarudzie)	Адальберт Савіцький (Adalbertus Sawicki)
	Кротошин (Ecclesia in Villa Krotoszyn)	Філіп Гусачевський (Philippus Husaczewski)
	Пруси (сьогодні Ямпіль) (Ecclesia Prussiensis)	Онуфрій Залуський (Onuphrius Załuski)

Парафіяльна діяльність приносила додаткові фінансові надходження, давала змогу значно збільшити територію діяльності проповідників. Відстань від монастирського осідку до парафії різнилася. Якщо костел у Жовкві знаходився неподалік, то окремі адміністратори долали значні відстані. Наприклад, у випадку з парафією

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

у Отинії приблизно за 25 км від Тисмениці, чи тим більше Умані, практично за 120 км від Тульчина.

Існувала відмінність у функціонуванні парафій при монастирських костелах і адмініструванні парафій поза мурами конвентів. У 1700 р. окремим розпорядженням луцького єпархіального каноніка Францішка Вельговського (Franciszek Wielhowski) було засновано парафію при Підкамінському конвенті, до якої входили ближні села Волинського та Руського воєводств (AGAD-1, 37). Парафія продовжувала функціонувати у 1770–1790-ті рр., незважаючи на фактичний розподіл державним австрійсько-російським кордоном²⁹. Серед адміністрованих ченцями парафій слід розрізняти останні у складі дієцезії, чи ж інкардиновані до монаших згромаджень. Йдеться насамперед про вилучення парафії з під влади місцевого єпископа та передання її іншій церковній структурі – найчастіше чернечим Орденам чи згромадженням. Таким чином парафії у Рудках та Дублянах підпорядковувалися не львівському католицькому єпископу, а пріору Львівського конвенту, а відтак руському домініканському провінціалу³⁰.

Діяльність окремих ченців виходила за межі Руської провінції, коли ті навчалися у Римі чи провадили пастирську діяльність при шляхетських дворах. Вінцентій Тушковський (Vincentius Tuskowski) з Підкаменя як капелан і сповідник перебував при дворі краківської каштелянки Людвіки Потоцької (Ludwika Potocka) (AAV-1, 250r). При дворі фундатора Вінницького монастиря Франциска Грохольського (Francisci Grocholski) мешкав о. Бартоломей Грабовський (Bartolomeus Grabowski) (AAV-1, 248v). Цельзіуш Корибський (Celsus Korybski) на час укладення каталогу 1775 р. знаходився при дворі новогрудської воєводи Радзівілової (AAV-1, 249v).

Кількісні показники домініканського чернецтва

Станом на 1766 р. у 62-х монастирях проживало 667 (663 у провінції та четверо осіб поза нею³¹) домініканців. Натомість, уже в 1775 р. кількість ченців у цих же конвентах зменшилася до 580-ти осіб, тобто на 13%.

Каталог 1775 р. зафіксував так само 62 конвенти, проте вже у реаліях після Першого поділу Речі Посполитої, відповідно 237 ченців (40,9%) знаходилися на території Речі Посполитої; 293 (50,5%) – на території Австрійської монархії;

²⁹ Власне, до парафії увійшли села: Дудин, Крутнів, Кутище, Лідихів, Лосятин, Накваша, Нем'яч, Паликорови, Паньківці, Розтоки, Черниця, Яснище. Дет. див.: (AGAD-1, 37; Barącz, 1870, s. 117).

³⁰ Про особливості адміністрування чернечими орденами парафій див.: (Litak, 1996, s. 98–100; Królik, 2017, s. 207–244). Відсутність парафій у Дублянах та Рудках у дієцезіальному шематизмі яскраво засвідчує підпорядкування останніх домініканським провінційним структурам (Schematismus, MDCCCXIV, p. 15–17).

³¹ Чотири ченці у час укладення каталогу перебували поза межами провінції (Extra Provinciam), адже навчалися у Римі, троє у колегії св. Августина: Казимир Пірамович (Casimirus Piramowicz), Ангел Одинець (Angelus Odyniec) та Августин Півіцький (Augustinus Piwicki), а один, вже згаданий Лаврентій Калуський, при головній домініканській святині Риму – Santa Sabina all'Aventino.

50 осіб (8,6%) – на території Російської імперії (*Діаграма 1–2*). Незважаючи на те, що більшість монастирів залишилися у складі Речі Посполитої, вони були малочисельними, де переважали конвенти в середньому з трьома-чотирьома ченцями, натомість під австрійською владою опинилися два найчисельніших монастирських комплекси у Львові та Підкамені. Таким чином кількість домініканців у Австрії, попри менше число конвентів, була більшою ніж у Речі Посполитій³² (*Діаграма 1–2*).

У провінції діяло кілька великих монастирів, у яких мешкала понад половина від загальної кількості ченців. Зокрема, станом на 1766 р. у восьми найбільших конвентах проживала 351 особа, що становить 52,62% від усіх домініканців провінції, а отже більше половини. Натомість у 34-х монастирях проживало тільки п'ять і менше ченців. Дані за 1775 р., незважаючи на загальне зменшення кількості ченців, відносно такі ж. Ті самі монастирі залишалися фаворитами за кількістю ченців, до них додався хіба що Костянтинівський конвент, де станом на 1775 р. служило вже 16 осіб (2,75% від кількості ченців у провінції), а тому цей монастир обігнав за кількістю ченців Львівський конвент св. Магдалини, де тоді служило всього 14 осіб (2,41%). Тож станом на 1775 р. у тих самих восьми конвентах налічувалося 266 осіб, тобто 45,86% від загальної кількості ченців провінції (не враховуючи згаданого Костянтинова) (*табл. 4*).

Отримані показники свідчать про загальне зменшення ченців без урахування регіональних особливостей³³. Натомість відчутне дисонування між кількома великими центрами та більшістю монастирів, де служило три та менше осіб, може свідчити, що провінція мала кілька основних великих монастирів, де здебільшого вирувало чернече життя, водночас менші конвенти, що часто засновані у невеликих містечках та селах радше такої функції не могли виконувати, тому займалися незвичною для домініканців парафіяльною діяльністю або ж капеланством при місцевих шляхетських дворах³⁴.

³² Значне зменшення кількості домініканського чернецтва у провінції Галичини та Лодомерії св. Яцека Австрійської монархії через заборону на складання нових професій та різку касацію монастирів, повністю змінило чернечі спільноти. Про статистику XIX ст., побудовану на фактично щорічних каталогах ченців дет. див.: (Chomentowska, 2016, s. 127).

³³ Вартує зауважити, що чи неосновною причиною різкого зменшення кількості ченців у провінції стала заборона на складання нових професій, а відтак поповнення монаших спільнот новими кадрами (Дух, 2017, с. 80).

³⁴ Автори пізнішого часу розділяють поняття *конвент-пріорат*, очолюваний пріором (спільнота більша за 12 осіб), *конвент-вікаріат* очолюваний вікарієм (спільнота менша від 12-ти осіб) та *резиденції* – найменші спільноти (зазвичай менше п'яти осіб), які не мали права обирати власного пріора, натомість підпорядковувалися визначеному більшому конвенту, або ж пріор призначав вікарія для цієї резиденції (Сінкевич, 2009, с. 250–252; Giżycki, 1923, s. 1–2). Проте наразі не вдалося віднайти зрозумілого алгоритму за яким відбувався поділ домініканських конвентів. Виглядає на те, що до окремих особливостей класифікації монастирів належала також історична традиція. Щодо вживаної термінології див.: (Польсько-український словник, 2012, с. 33, 73).

Таблиця 4

Кількість ченців у восьми найбільших конвентах провінції

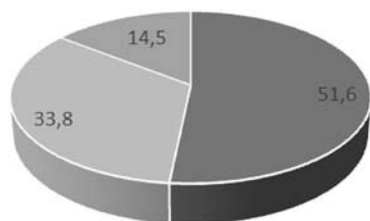
Монастир	Кількість ченців		% від загального числа ченців	
	1766	1775	1766	1775
Львів	110	82	16,49%	14,13%
Підкамінь	86	65	12,89%	11,2%
Кам'янець	31	22	4,64%	3,79%
Пінськ	27	21	4,04%	3,62%
Шклов	26	22	3,89%	3,79%
Новогрудок	25	19	3,74%	3,27%
Жовква	25	21	3,74%	3,62%
Львів (св. Магдалини)	21	14	3,14%	2,41%

Якщо говорити про найменші за кількістю ченців, зафіксовані конвенти, то у 1766 р. у шести монастирях служило всього по троє осіб. Це число ченців було регламентовано, як мінімальне для функціонування найменшого домініканського осередку – резиденції. Відчутне зменшення загальної спільноти домініканців вплинуло на кількість ченців у найменших монастирях. У 1775 р. уже в дев'ятьох конвентах служило лише по троє ченців, натомість у Дудаковичах, Полоцьку та Смоленську було по два ченці, також двоє осіб служили у резиденції Кульчинах біля Костянтинова³⁵.

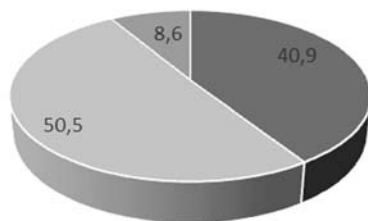
Таким чином, домініканська провінція була неоднорідною, з чітко вираженими двома центрами – Львовом та Підкаменем. Після Першого поділу Речі Посполитої ці конвенти увійшли до складу Австрійської монархії, а тому більшість ченців підпали під австрійське урядування, незважаючи на те, що у Речі Посполитій залишилася більша кількість, проте малочисельних, конвентів.

Діаграма 1

Розподіл монастирів між Річчю Посполитою, Австрійською монархією та Російською імперією станом на 1766 р. і 1775 р.

1766 р. ■ 1. Річ Посполита
■ 2. Австрійська монархія
■ 3. Російська імперія

1775 р. ■ 1. Річ Посполита
■ 2. Австрійська монархія
■ 3. Російська імперія

³⁵ Практика другої половини XIX ст. засвідчує тенденцію існування домініканських конвентів лише з одним ченцем, так в Богородчанах, Тисмениці та Потоці станом на 1890-й р. служило всього лише по одному ченцю (Chomentowska, 2016, s. 127).

Висновки

У запропонованому дослідженні здійснена спроба, чи не вперше, охарактеризувати Руську провінцію домініканців у другій половині XVIII ст. Провінція як територіально чи адміністративно, так і кількісно не була однорідною, адже чітко простежуються декілька регіонів з високою концентрацією домініканських конвентів, йдеться найперше про Галицький повіт Руського воєводства; Волинське воєводство, де конвенти Руської провінції межували з Польською; та центральну Білорусь, зокрема Вітебське, Мінське, Мстиславське та Новогрудське воєводства. Чимало домініканських монастирів входили до кількох державних та церковних адміністративних утворень, так найбільше конвентів знаходилося у Руському воєводстві, а також у Віленській дієцезії, яка охоплювала майже всі тогочасні білоруські воєводства. Дослідження посвята монастирських костелів свідчить про активне місцеве пошанування домініканцями культу Богородиці, що проявився у титулах майже половини монастирських храмів. Чи не найпопулярнішою посвятою було Внебовзяття Богородиці. Вартує зауважити доволі незначну кількість (менше десяти) посвята на честь святих Ордену домініканців, що може свідчити про інкорпорацію проповідниками певних попередніх практик пошанування богородичних культів, а також посвята костелів згідно з побажаннями їх фундаторів.

Кількісні показники чернечих спільнот також різні, що вчергове демонструє неоднорідність провінції. Відтак, простежено найбільші монастирські спільноти у восьми конвентах, які сумарно становили близько половини з числа ченців у провінції. Відчутно вирізняються дві монаші спільноти у Львові та Підкамені, явно чисельніші від інших. Після Першого поділу Речі Посполитої, а відтак і розподілу між Австрійською монархією, Російською імперією та вцілілою частиною Речі Посполитої Руської домініканської провінції, монолітність останньої значно слабнула, не в останню чергу цьому сприяли нові державні кордони, реалії нових адміністрацій, а також творення певних центрів для домініканців у кожній з держав. Власне, такими центрами поступово стали разом зі Львовом у складі імперії Габсбургів також Кам'янець – у Речі Посполитій та частково Шклов – у Російській імперії. Одразу після Першого поділу кількість ченців у провінції зменшилася на 13%, а подальші касаційні процеси – спершу в Австрійській монархії, та вже на початку XIX ст. у Російській імперії – фактично мінімізують розлогу структуру конвентів та резиденцій Руської провінції домініканців, що витворилася головню на початку – всередині XVIII ст.

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

ДОДАТОК

Адміністративний поділ і кількість ченців домініканських конвентів Руської провінції св. Яцека (за матеріалами каталогів 1766 і 1775 рр.³⁶)

№	Монастир	Посвята костелу	К-ть ченців		Адміністративні одиниці станом на 1775 р. ³⁷	
			1766	1775	державні	церковні
1.	Бар (Barensis)	св. Анни	4	5	Річ Посполита, Подільське в-во, Летичівський повіт	Кам'янецька дієцезія
2.	Беліця ³⁸ (Bielicensis)	Відвідин Марією Єлизавети	4	4	Російська імперія, Вітебське в-во	Віленська дієцезія
3.	Бишів ³⁹ (Byssoviensis)	св. Розарію Марії	4	3	Річ Посполита, Київське в-во	Київська дієцезія
4.	Богородчани ⁴⁰ (Bohorodczanensis)	Відвідин Марією Єлизавети	5	8	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архідієцезія
5.	Броди (Brodensis)	св. Станіслава	7	7	Австрійська монархія, Руське в-во	Луцька дієцезія
6.	Буськ (Buscensis)	Успіння Пресв. Богородиці та св. Георгія	6	6	Австрійська монархія, Белзьке в-во	Львівська архідієцезія
7.	Буховичі ⁴¹ (Buchovecensis)	Успіння Богородиці	5	6	Річ Посполита, Берестейське в-во	Луцька дієцезія
8.	Бучач (Buczacensis)	Преображення Господнє	5	8	Австрійська монархія, Руське в-во, Тереховлянський повіт	Львівська архідієцезія
9.	Вінниця (Vinnicensis)	Благовіщення	6	9	Річ Посполита, Брацлавське в-во	Луцька дієцезія
10.	Вітебськ (Virebscensis)	св. Архангела Михаїла	6	6	Російська імперія, Вітебське в-во	Віленська дієцезія

³⁶ Перелік монастирів та кількість ченців у них згідно з каталогом тільки за 1766 р. вперше наведено у: (Букало, 2023–2024, с. 140–142).

³⁷ Інформацію про адміністративну приналежність зазначено відповідно до каталогу за 1775 р.

³⁸ Сьогодні с. Стара Беліца у складі Городненської області Білорусі.

³⁹ Сьогодні село у Фастівському районі Київської області.

⁴⁰ Сьогодні селище – центр однойменної громади в Івано-Франківській області.

⁴¹ Сьогодні с. Буховіч у складі Брестської області Білорусі.

11.	Галич (Haliciensis)	св. Анни	4	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
12.	Головчин ⁴² (Hołowczynensis)	св. Трійці	3	3	Російська імперія, Мстиславське в-во	Віленська дієцезія
13.	Дудаковичі ⁴³ (Dudaekoviensis)	св. Розарію Марії	3	2	Російська імперія, Мстиславське в-во	Віленська дієцезія
14.	Єзупіль ⁴⁴ (Jesupoliensis)	Успіння Богородиці	6	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
15.	Жовква (Żółkiewiensis)	Успіння Пресв. Богородиці	25	21	Австрійська монархія, Руське в-во	Львівська архидієцезія
16.	Заславль ⁴⁵ (Zaslaviensis)	св. Архангела Михайла	4	5	Річ Посполита, Новогрудське в-во	Віленська дієцезія
17.	Зембін ⁴⁶ (Ziembiniensis)	св. Духа	3	3	Річ Посполита, Мінське в-во	Віленська дієцезія
18.	Кам'янець ⁴⁷ (Camenecensis)	св. Миколая	31	22	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам'янецька дієцезія
19.	Клецк ⁴⁸ (Clecensis)	Благовіщення	7	6	Річ Посполита, Новогрудське в-во	Віленська дієцезія
20.	Коломія (Colomiensis)	Божого Тіла	4	7	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
21.	Константинів ⁴⁹ (Constantino- viensis)	Очищення Діви Марії	19	16	Річ Посполита, Волинське в-во	Луцька дієцезія
22.	Летичів (Laticoviensis)	Успіння Богородиці	8	8	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам'янецька дієцезія
23.	Львів (Leopoliensis S[ancta] M[aria] Magdalенаe)	св. Марії Магдалини	21	14	Австрійська монархія, Руське в-во, Львівський повіт	Львівська архидієцезія
24.	Львів (Leopoliensis)	Божого Тіла	110	82	Австрійська монархія, Руське в-во, Львівський повіт	Львівська архидієцезія

⁴² Сьогодні с. Галючын у складі Могильовської області Білорусі.

⁴³ Сьогодні с. Дудаковичы у складі Білорусі.

⁴⁴ Сьогодні селище – центр однойменної громади Івано-Франківської області.

⁴⁵ Сьогодні м. Заслаўе у складі Мінської області Білорусі.

⁴⁶ Сьогодні с. Зэмбін у складі Борисівського району Мінської області.

⁴⁷ Сучасний Кам'янець-Подільський.

⁴⁸ Сьогодні м. Клецак у складі Мінської області Білорусі.

⁴⁹ Сьогодні м. Старокостянтинів у Хмельницькій області.

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

25.	Любар ⁵⁰ (Lubarensis)	св. Архангела Михайла та св. Яна Непомука	9	9	Річ Посполита, Київське в-во	Київська дієцезія
26.	Ляхівці ⁵¹ (Lachovcensis)	Пресв. Тройці	13	10	Річ Посполита, [Волинське в-во ⁵²]	Луцька дієцезія
27.	Малятичі ⁵³ (Malaticensis)	св. Трійці	4	3	Російська імперія, Мстиславське в-во	Віленська дієцезія
28.	Мінськ (Minscensis)	св. Томи Аквінського	14	13	Річ Посполита, Мінське в-во	Віленська дієцезія
29.	Мостиська (Mosticensis)	св. Катерини [Александрій- ської]	5	6	Австрійська монархія, Руське в-во, Львівський повіт	Перемишль- ська дієцезія
30.	Мурафа ⁵⁴ (Moraffensis)	св. Архангела Михайла	5	6	Річ Посполита, Подільське в-во	Луцька дієцезія
31.	Новогрудок ⁵⁵ (Novogrodensis)	св. Архангела Михайла	25	19	Річ Посполита, Новогрудське в-во	Віленська дієцезія
32.	Овруч (Ovrucensis)	св. Яцека (Гіацинта)	5	3	Річ Посполита, Київське в-во	Київська дієцезія
33.	Островна ⁵⁶ (Ostrovnsis)	Успіння Богородиці	5	4	Російська імперія, Вітебське в-во	Віленська дієцезія
34.	Підкамін ⁵⁷ (S[ancti] Montis S[anctissimi] Rosarii)	Успіння Пресв. Богородиці	86	65	Австрійська монархія, Руське в-во, Львівський повіт	Луцька дієцезія
35.	Пінськ (Pinscensis)	св. Домініка	27	21	Річ Посполита, Берестейське в-во	Луцька дієцезія
36.	Полоцьк (Polonensis)	Відвідин Марією Єлизавети та св. Степана	5	2	Річ Посполита, Новогрудське в-во	Віленська дієцезія

⁵⁰ До середини XVII ст. – Любартів, сьогодні селище міського типу – центр однойменної громади у Житомирській області.

⁵¹ З 1946 р. – Білогір'я, сьогодні селище міського типу – центр однойменної громади у Хмельницькій області.

⁵² В оригіналі не зазначено приналежності до воєводства.

⁵³ Сьогодні с. Маляцічы у складі Могилянської області Білорусі

⁵⁴ Сьогодні село – центр однойменної громади Жмеринського району Вінницької області.

⁵⁵ Сьогодні м. Навагрудак у складі Гродненської області Білорусі.

⁵⁶ Сьогодні м-ко Астробуна у складі Бешенковицького району Вітебської області Білорусі.

⁵⁷ Дослівно: “Монастир Святої Гори Пресвятого Розарію”.

37.	Потік ⁵⁸ (Potocensis)	Різдва Богородиці та св. Степана	8	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Теребовлянський повіт	Львівська архидієцезія
38.	Раків ⁵⁹ (Rakoviensis)	св. Духа, Відвідин Марією Єлизавети та Йосифа Обручника	5	7	Річ Посполита, Мінське в-во	Віленська дієцезія
39.	Речиця ⁶⁰ (Rzeczycensis)	св. Трійці	4	3	Річ Посполита, Мінське в-во	Віленська дієцезія
40.	Рогатин (Rohatinensis)	св. Яцека (Гіацинта)	6	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
41.	Смаляни ⁶¹ (Samuelpoliensis)	св. Трійці та Різдва Богородиці	4	4	Російська імперія, Мстиславське в-во	Віленська дієцезія
42.	Смоленськ (Smolanensis)	Благовіщення та св. Героніма	5	2	Російська імперія, Вітебське в-во	Віленська дієцезія
43.	Смотрич (Smotricensis)	св. Миколая та св. Себастьяна	3	3	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам'янецька дієцезія
44.	Снятин (Sniatynensis)	Успіння Богородиці	4	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
45.	Сокіл ⁶² (Sokolcensis)	св. Роха	3	4	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам'янецька дієцезія
46.	Солобківці ⁶³ (Sołobkovicensis)	св. Йосифа Обручника	4	5	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам'янецька дієцезія
47.	Стовбці ⁶⁴ (Stołpcensis)	св. Казимира	5	5	Річ Посполита, Мінське в-во,	Віленська дієцезія

⁵⁸ Золотий Потік сьогодні селище міського типу – центр громади у Чортківському районі Тернопільської області.

⁵⁹ Сьогодні с. Ракаў у складі Мінської області Білорусі.

⁶⁰ Сьогодні м. Рэчыца у складі Гомельської області Білорусі.

⁶¹ Сьогодні с. Смальяны у складі Оршанського району Вітебської області Білорусі.

⁶² Сьогодні с. Курчиця Звягельського району Житомирської області. Дет. див.: (Giżyski, 1923, s. 225).

⁶³ Сьогодні село – центр однойменної громади у Хмельницькій області.

⁶⁴ Сьогодні м. Стóўбцы у складі Мінської області Білорусі

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

48.	Тарнопіль ⁶⁵ (Tarnopoliensis)	св. Вінцентія Ферарського	11	11	Австрійська монархія, Руське в-во, Теребовлянський повіт	Львівська архидієцезія
49.	Тисмениця (Tysmienicensis)	св. Миколая	7	8	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
50.	Тульчин (Tulczynensis)	Успіння Богородиці	5	6	Річ Посполита, Брацлавське в-во	Луцька дієцезія
51.	Турів ⁶⁶ (Tutroviensis)	Непорочного зачаття Діви Марії	6	6	Річ Посполита, Брацлавське в-во	Луцька дієцезія
52.	Улла ⁶⁷ (Ulensis)	св. Духа та Введення до Храму Діви Марії	5	4	Річ Посполита, Полоцьке в-во	Віленська дієцезія
53.	Ходорків ⁶⁸ (Chodor- koviensis)	св. Станіслава	5	3	Річ Посполита, Київське в-во, Житомирський повіт	Київська дієцезія
54.	Хотаєвичі ⁶⁹ (Chotajevicensis)	св. Варвари	5	4	Річ Посполита, Мінське в-во	Віленська дієцезія
55.	Чашники ⁷⁰ (Czasnicensis)	Успіння Богородиці	5	5	Річ Посполита, Полоцьке в-во	Віленська дієцезія
56.	Чернелиця ⁷¹ (Czerlinicensis)	св. Архангела Михайла	3	3	Австрійська монархія, Руське в-во, Галицький повіт	Львівська архидієцезія
57.	Чорнобиль ⁷² (Czarhobilensis)	Успіння Богородиці	6	7	Річ Посполита, Київське в-во	Київська дієцезія
58.	Чортків (Czartkoviensis)	св. Станіслава	9	13	Австрійська монархія, Руське в-во, Теребовлянський повіт	Львівська архидієцезія

⁶⁵ Сучасний Тернопіль.

⁶⁶ Сьогодні Тўраў у складі Білорусі.

⁶⁷ Сьогодні с. Ўла у складі Вітебської області Білорусі.

⁶⁸ Сьогодні село у складі Житомирської області.

⁶⁹ Хатаєвичы, з 1939 р. – Акцябар, сьогодні село у складі Мінської області Білорусі.

⁷⁰ Сьогодні с. Чашнікі у складі Вітебської області Білорусі.

⁷¹ Сьогодні селище – центр однойменної громади у Городенківському районі Івано-Франківської області.

⁷² Сьогодні місто у складі Київської області.

59.	Шарівка ⁷³ (Szaravcensis)	Благовіщення	6	7	Річ Посполита, Подільське в-во	Кам’янецька дієцезія
60.	Шклов ⁷⁴ (Schlovensis)	св. Томи Аквінського	26	22	Російська імперія, Мстиславське в-во, Оршанський повіт ⁷⁵	Віленська дієцезія
61.	Яворів (Javoroviensis)	св. Апостолів Петра і Павла	6	5	Австрійська монархія, Руське в-во, Львівський повіт	Львівська архидієцезія
62.	Язловець ⁷⁶ (Jazlovecensis)	Успіння Богородиці	4	4	Австрійська монархія, Подільське в-во, Кам’янецький повіт	Кам’янецька дієцезія

1. Букало, І. (2023–2024). Монаша спільнота Підкамінського домініканського конвенту згідно з каталогом ченців Руської провінції св. Яцека 1766 р. *Історія Підкаменя в контексті політичних, соціально-економічних та культурних процесів на західноукраїнських землях*, 4. Підкамінь; Львів, 123–151.

2. Букало, І. (2024a). Пріори Підкамінського домініканського монастиря у XVIII столітті. *Науковий щорічник «Історія релігій в Україні»*, 34, 83–104. <https://doi.org/10.33294/2523-4234-2024-1-34-83-104>

3. Букало, І. (2024b). Спогади Александра Бергофа (ОР) (1658–1724 pp.): історія рукопису та життєпис автора. *Брідщина – край на межі Галичини та Волині*, 15. Броди, 26–34.

4. Букало, І. (2024c). Виховні ідеали Підкамінського алюмнату: аналіз “Інструкції” 1730 р. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*, 40, 49–63. <https://doi.org/10.33402/ukr.2024-40-49-63>

5. Джанніні, М. К. (2023). *Домініканці*. Київ: Кайрос.

6. Дух, О. (2017). *Превелебні панни: Жіночі чернечі спільноти Львівської та Перемишльської єпархій у ранньомодерний період*. Львів: Видавництво УКУ.

7. Польсько-український словник релігійних термінів. (2012) / упор. о. Яцек Поль. Київ: Католицький Медіа-Центр.

8. Сінкевич, Н. (2004). Фундації домініканських монастирів на Волині в кінці XIV – першій половині XVII ст. *Український історичний збірник*, 6. Київ, 47–70.

9. Сінкевич, Н. (2008). Культ святих домініканської традиції в монастирях ордену на Волині (XVII – початок XIX ст.). *Просемінарії: Медієвістика. Історія Церкви, науки і культури*, 7. Київ. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sinkevych_Nataliia/Kulty_sviatykh_dominikanskoj_tradytsii_v_monastyriakh_ordenu_na_Volyni_XVII_pochatok_XIX_st.pdf.

10. Сінкевич, Н. (2009). *Laudare benedicere praedicare: Домініканський орден на Волині в кінці XVI – на початку XIX ст.* Київ: Кайрос.

⁷³ Сьогодні село у Ярмолинецькій селищній ТГ Хмельницької області.

⁷⁴ Сьогодні м. Шклоў у складі Могильовської області Білорусі.

⁷⁵ Ймовірно укладач каталогу припустився помилки, адже Оршанський повіт до Першого поділу Речі Посполитої належав до складу Вітебського, а не Мстиславського воєводства.

⁷⁶ Сьогодні село у складі Бучацької ТГ, Чортківського району Тернопільської області.

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

11. Сkochиляс, І. (2017). Ранньомодерна Україна в цивілізаційному діалозі із Заходом: рецепція східним християнством латинської культури як дослідницька перспектива. *Свята Тереза від Ісуса і Україна*. Львів: Видавництво УКУ, 19–41.
12. Ферков, О. В., Мойжес, В. В. (2020). Історія середньовічного монастиря Ордену св. Домініка в Берегові: сучасні проблеми та перспективи дослідження. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія "Історія", 1(42)*. Ужгород, 127–136.
13. Яременко, М. (2020). [Рец. на кн. Цібуrowsька-Римарович І. Друкарня Бердичівського монастиря босих кармелітів: історія та видавнича діяльність. 1758–1844. Київ: Академперіодика, 652 с.], *Київська академія, 17*, 186–190. <https://doi.org/10.18523/1995-025X.2020.17.186-190>
14. **AAV-1.:** Archivio Apostolico Vaticano, Archivi Nuntiaturae Varsaviensis. Vol. 123. (STATUS CONVENTUUM Sac. Ordinis Prædicatorum Provincia S. HYACINTHI in Russia... Anno Domini 1775).
15. **AGAD-1.:** Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. (Zesp. 301. Sygn. 1079. *Księgi metrykalne wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej*).
16. **AGOP-1.:** Archivum Generale Ordinis Prædicatorum. XIII, 9 1025. (Index Fratrum et Sororum Provinciae Russiae a. 1766).
17. **APPD-1.:** Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie (APPD). Sygn. S44\11a-c. (Madura, R. F. Acta Capitulum Provinciae Russiae. AB A. 1598–1772. Volumen V. Romae) [Maszynopis].
18. **APPD-2.:** APPD, Pk 2. (Kronika klasztoru czyli «Dalsze Dzieje Świętej Góry Różańcowej Klasztoru WW. Xięży Dominikanów Prowincyi Ruskiej Świętego Jacka w Podkamieniu od Roku 1788 do R. 1797 y dalej Napisane Pod Przeorowstwem Przewielebnego Oycy Mikołaja Byliny S. T. P., który diebus Majj 97 obrany został Prowincyałem).
19. Barącz, S. (1861a). *Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce. T. 1*. Lwów: W drukarni Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich.
20. Barącz, S. (1861b). *Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce. T. 2*. Lwów: W drukarni Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich.
21. Barącz, S. (1865). *Wolne miasto handlowe Brody*. Lwów: W drukarni Zakładu Narod. im. Ossolińskich.
22. Barącz, S. (1870). *Dzieje klasztoru ww. oo. Dominikanów w Podkamieniu*. Tarnopol: Drukiem Józefa Pawłowskiego.
23. Bzovius, A. (MDCVI [1606]) *Propago D. Hyacinthi Thavmatvrgi Poloni, Seu De rebus praeclare gestis in Prouincia Poloniae Ordinis Praedicatorum*. Venetiis.
24. Chodykiewicz, C. (1780). *De Rebus Gestis in Provincia Russiae Ordinis Praedicatorum Comentarius: Libris XI. Digestus Jn Dvas Partes divisus. Diversarum antiquitatum Monumentis & Observationibus Jllustratus*. Berdyczów.
25. Chomentowska, E. (2016). Skład osobowy klasztoru Dominikanów w Jarosławiu w latach 1851–1918 (na podstawie schematyzmów prowincji galicyjskiej). *Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Jarosławiu dzieje, ludzie i sztuka*. Kraków, 119–151.
26. Gapski, H. (2016). Przestrzeń dominikańska w (archi)diecezji przemyskiej w kontekście Europy Środkowo-Wschodniej w XVIII–XXI wieku. *Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Jarosławiu dzieje, ludzie i sztuka*. Kraków, 71–90.
27. [Giżycki, J. M. A.] Wołyński. (1923). *Wykaz klasztorów dominikańskich prowincji Ruskiej*. Cz. 2. Kraków.

28. Iasinski, C. (1638). *W. Summarium Ordinationum Capitulorum Generalium Ordinis Praedicatorum [...] a primo Capitulo [...] Bononiae 1220 celebrato, usque ad Capitulum Romanum 1629 [...] celebratum emanatarum*. Cracoviae: In Officina Antonij Rizzardis.
29. Kłoczowski, J. (1973). Zakonnicy dominikańscy 1772–1971/2. *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, 20. Lublin, 77–81.
30. Kłoczowski, J. (1975). Zakon braci kaznodziejów w Polsce 1222–1972. Zarys dziejów. *Studia nad historią dominikanów w Polsce*. T. 1. Warszawa, 19–141.
31. Koszewierski, W. (2006). *Dominikanie klasztorów ruskich: połowa XV–XVI wiek*. Lublin.
32. Królik, L. (2017). *Organizacja diecezji Łuckiej i Brzeskiej od XVI do XVIII wieku*. Liszki: Platan.
33. Litak, S. (1996). *Kościół Łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*. Lublin.
34. Madura, R. F. (1972). *Acta capitulorum Provinciae Poloniae Ordinis Praedicatorum. 1225–1600. Volumen I. Romae*.
35. Markiewicz, A. (2009). Kościół i klasztor OO. Dominikanów w Brodach w świetle osiemnastowiecznych inwentarzy. *Dominikanie na ziemiach Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej*. Kraków, 227–255.
36. Markiewicz, A. (2011). Post hostilitatem. Klasztory prowincji ruskiej dominikanów w świetle wizytacji z lat 1708–1709. *Inter oeconomiam coelestiam et terrenam. Mendykanci a zagadnienia ekonomiczne*, 487–514.
37. Miławicki, M. (2014a). Dominikanie na kresach wschodnich Rzeczypospolitej Obojga Narodów (teren dzisiejszej Białorusi). *FOLIA HISTORICA CRACOVIENSIA*. T. 20, 95–153. <http://dx.doi.org/10.15633/fhc.651>
38. Miławicki, M. (2014b). “Magni nominis scriptor in scribendis libris indefessus”. Życie i twórczość dominikanina Szymona Okolskiego. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. Seria nowa*, T. XIII (XXIV), 115–152.
39. Okolski, S. (1646). *Rvssia Florida Rosis et Liliis. Hoc est, Sanguine Praedicatione, Religione, et Vita. Antea FF. Ordinis Praedicatorvm Peregrinatione inchoata, nunc conventvm in Russia Stabilitate fundata*. Leopoli: Typis Coll: Societ: IESV, apud Sebast: Nowogorsti, ARCHIEPISCO-PALEM Typographum.
40. **PAU i PAN-1**: Polska Akademia Umiejętności i Polska Akademia Nauk w Krakowie (PAU i PAN). Biblioteka Kórnicka, sygn. BK00096. (Acta Provinciae S. Hyacinthi In Russia Sacri Ordinis FF Praedicatorum Sub Initio Regiminis Eximii A. R. P. Sacrae Theologiae Praesentati Fratrī Laurentii Kałuski Missionarii Apostolici Per Capitulum Cameneci Podoliae Anno 1786-to Die 8-va Septembris Celebratum In Priorem Provinciale Electi Inchoata).
41. **PAU i PAN-2**: PAU i PAN Biblioteka Naukowa w Krakowie. Kr. 1064. (Pamiętnik Aleksandra Berhofa, zakonnika z klasztoru dominikanów w Podkamieniu, z lat 1658–1725, pszetlumaczony z łaciny pszcz Sadoka Barącza w 1858 r.).
42. Schematismus Universi saecularis et regularis Cleri. Archi Diaeceseos Metropol. Leopoli. rit. lat. (MDCCCXIV [1814]). Leopoli.
43. Shevchenko, T. (2009). Rusini w zakonie dominikańskim (koniec XVI–I. połowa XVII wieku). *Dominikanie na ziemiach polskich w epoce nowożytnej*. Kraków, 169–192.
44. Świętochowski, R. (1975). Szkolnictwo teologiczne dominikanów. *Dzieje teologii w Polsce*. T. 2, 212–285.
45. Świętochowski, R., Chruszczewski, A. (1975). Polonia dominicana apud extraneos. *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222–1972*. T. 2. Warszawa, 467–572.

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

46. Szady, B. (2010) *Geografia struktur religijnych i wyznaniowych w Koronie w II połowie XVIII w.* Lublin.
47. Thompson, A. (2017). *Dominican Brothers Conversi, Lay, and Cooperator Friars*. Chicago.
48. Woroniecki, J. (1947). *Św. Jacek Odrowąż i sprowadzenia Zakonu Kaznodziejskiego do Polski*. Kraków; Katowice: Księgarnia i drukarnia Katowicka.
49. Woroniecki, J. (2007). *Św. Jacek Odrowąż i sprowadzenia Zakonu Kaznodziejskiego do Polski*. Kraków; Katowice.

References

1. Bukalo, I. (2023–2024). Monasha spilnota Pidkaminskoho dominikanskoho konventu zghidno z katalogom chentsiv Ruskoï provintsii sv. Yatseka 1766 r. *Istoriia Pidkamenia v konteksti politychnykh, sotsialno-ekonomichnykh ta kulturnykh protsesiv na zakhidnoukrainskykh zemliakh*, 4. Pidkamin; Lviv, 123–151 (in Ukrainian).
2. Bukalo, I. (2024a). Priory Pidkaminskoho dominikanskoho monastyria u XVIII stolitti. *Naukovyi shchorichnyk "Istoriia religii v Ukraini"*, 34, 83–104. <https://doi.org/10.33294/2523-4234-2024-1-34-83-104> (in Ukrainian).
3. Bukalo, I. (2024b). Spohady Aleksandra Berhofa (OR) (1658–1724 rr.): istoriia rukopysu ta zhyttiepys avtora. *Bridshchyna – kraï na mezhi Halychyny ta Volyni*, 15. Brody, 26–34 (in Ukrainian).
4. Bukalo, I. (2024c). Vykhovni idealy Pidkaminskoho aliumnatu: analiz "Instruktsii" 1730 r. *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist*, 40, 49–63. <https://doi.org/10.33402/ukr.2024-40-49-63> (in Ukrainian).
5. Dzhanini, M. K. (2023). *Dominikantsi*. Kyiv: Kairos (in Ukrainian).
6. Dukh, O. (2017). *Prevelebnii panny: Zhinochi chernechi spilnoty Lvivskoi ta Peremyshl'skoi yeparkhii u rannomodernii period*. Lviv: Vydavnytstvo UKU (in Ukrainian).
7. Polsko-ukrainskyi slovnyk relihiinykh terminiv. (2012) / o. Yatssek Pol (Comp.). Kyiv: Katolytskyi Media-Tsentr (in Ukrainian).
8. Sinkevych, N. (2004). Fundatsii dominikanskykh monastyriv na Volyni v kintsii XIV – pershii polovyni XVII st. *Ukrainskyi istorychnyi zbirnyk*, 6. Kyiv, 47–70 (in Ukrainian).
9. Sinkevych, N. (2008). Kul'ty sviatykh dominikanskoi tradytsii v monastyriakh ordenu na Volyni (XVII – pochatok XIX st.). *Proseminarii: Mediievistyka. Istoriia Tserkvy, nauky i kultury*, 7. Kyiv. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sinkevych_Nataliia/Kul'ty_sviatykh_dominikanskoi_tradytsii_v_monastyriakh_orderu_na_Volyni_XVII_pochatok_XIX_st.pdf (in Ukrainian).
10. Sinkevych, N. (2009). *Laudare benedicere praedicare: Dominikanskyi orden na Volyni v kintsii XVI – na pochatku XIX st.* Kyiv: Kairos (in Ukrainian).
11. Skochylas, I. (2017). Rannomoderna Ukraina v tsyvilizatsiinomu dialozi iz Zakhodom: retseptsiiia skhidnym khrystianstvom latynskoi kul'tury yak doslidnytska perspektyva. *Sviata Tereza vid Isusa i Ukraina*. Lviv: Vydavnytstvo UKU, 19–41 (in Ukrainian).
12. Ferkov, O. V., Moizhes, V. V. (2020). Istoriia serednovichnoho monastyria Ordenu sv. Dominika v Berehovi: suchasni problemy ta perspektyvy doslidzhennia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, seriia "Istoriia"*, 1(42). Uzhhorod, 127–136 (in Ukrainian).
13. Iaremenko, M. (2020). [Rets. na kn. *Tsiburovska-Rymarovykh I. Drukarnia Berdychivskoho monastyria bosykh karmelitiv: istoriia ta vydavnycha diialnist. 1758–1844*. Kyiv: Akadempriodyka, 652 s.]. *Kyivska akademiia*, 17, 186–190. <https://doi.org/10.18523/1995-025X.2020.17.186-190> (in Ukrainian).

14. Archivio Apostolico Vaticano, Archivi Nuntiatorum Varsaviensis. Vol. 123. (STATUS CONVENTUUM Sac. Ordinis Praedicatorum Provincia S. HYACINTHI in Russia... Anno Domini 1775) (in Latin).
15. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. (Zesp. 301. Sygn. 1079. *Księgi metrykalne wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej*) (in Polish).
16. Archivum Generale Ordinis Praedicatorum. XIII, 9 1025. (Index Fratrum et Sororum Provinciae Russiae a. 1766) (in Latin).
17. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie. Sygn. S44\11a-c. (Madura, R. F. Acta Capitulum Provinciae Russiae. AB A. 1598–1772. Volumen V. Romae) [Maszynopis] (in Polish).
18. Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, Pk 2. (Kronika klasztorna czyli Dalsze Dzieje Świętej Góry Różańcowej Klasztoru WW. Xięży Dominikanów Prowincji Ruskiej Świętego Jacka w Podkamieniu od Roku 1788 do R. 1797 y dalej Napisane Pod Przeorowstwem Przewielebnego Oyca Mikołaja Byliny S. T. P., który diebus Maij 97 obrany został Prowincyałem) (in Polish).
19. Barącz, S. (1861a). *Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce*. T. 1. Lwów: W drukarni Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich (in Polish).
20. Barącz, S. (1861b). *Rys dziejów zakonu kaznodziejskiego w Polsce*. T. 2. Lwów: W drukarni Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich (in Polish).
21. Barącz, S. (1865). *Wolne miasto handlowe Brody*. Lwów: W drukarni Zakładu Narod. Im. Ossolińskich (in Polish).
22. Barącz, S. (1870). *Dzieje klasztoru ww. oo. Dominikanów w Podkamieniu*. Tarnopol: Drukiem Józefa Pawłowskiego (in Polish).
23. Bzovius, A. (MDCVI [1606]) *Propago D. Hyacinthi Thavmatvrgi Poloni, Seu De rebus praeclare gestis in Prouincia Poloniae Ordinis Praedicatorum*. Venetiis (in Latin).
24. Chodykiewicz, C. (1780). *De Rebus Gestis in Provincia Russiae Ordinis Praedicatorum Comentarium: Libris XI. Digestus In Duas Partes divisus. Diversarum antiquitatum Monumentis & Observationibus Illustratus*. Berdyczów (in Latin).
25. Chomentowska, E. (2016). Skład osobowy klasztoru Dominikanów w Jarosławiu w latach 1851–1918 (na podstawie schematyzmów prowincji galicyjskiej). *Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Jarosławiu dzieje, ludzie i sztuka*, Kraków, 119–151 (in Polish).
26. Gapski, H. (2016). Przestrzeń dominikańska w (archi)diecezji przemyskiej w kontekście Europy Środkowo-Wschodniej w XVIII–XXI wieku. *Bazylika Matki Boskiej Bolesnej w Jarosławiu dzieje, ludzie i sztuka*. Kraków, 71–90 (in Polish).
27. [Giżycki, J. M. A.] Wołyński. (1923). *Wykaz klasztorów dominikańskich prowincji Ruskiej*. Cz. 2. Kraków (in Polish).
28. Iasinski, C. (1638). *W. Summarium Ordinationum Capitulum Generalium Ordinis Praedicatorum [...] a primo Capitulo [...] Bononiae 1220 celebrato, usque ad Capitulum Romanum 1629 [...] celebratum emanatarum*. Cracoviae: In Officina Antonij Rizzardis (in Latin).
29. Kłoczowski, J. (1973). Zakonnicy dominikańscy 1772–1971/2. *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*. R. 20. Lublin, 77–81 (in Polish).
30. Kłoczowski, J. (1975). Zakon braci kaznodziejów w Polsce 1222–1972. Zarys dziejów. *Studia nad historią dominikanów w Polsce*. T. 1. Warszawa, 19–141 (in Polish).
31. Koszewierski, W. (2006). *Dominikanie klasztorów ruskich: połowa XV–XVI wiek*. Lublin (in Polish).

II. ІСТОРІЯ ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

32. Królik, L. (2017). *Organizacja diecezji Łuckiej i Brzeskiej od XVI do XVIII wieku*. Liszki: Platan (in Polish).
33. Litak, S. (1996). *Kościół Łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*. Lublin (in Polish).
34. Madura, R. F. (1972). *Acta capitulorum Provinciae Poloniae Ordinis Praedicatorum. 1225–1600. Volumen I. Romae* (in Latin).
35. Markiewicz, A. (2009). Kościół i klasztor OO. Dominikanów w Brodach w świetle osiemnastowiecznych inwentarzy. *Dominikanie na ziemiach Rzeczypospolitej w epoce nowożytnej*. Kraków, 227–255 (in Polish).
36. Markiewicz, A. (2011). Post hostilitatem. Klasztory prowincji ruskiej dominikanów w świetle wizytacji z lat 1708–1709. *Inter oeconomiam coelestiam et terrenam. Mendykanci a zagadnienia ekonomiczne*, 487–514 (in Polish).
37. Miławicki, M. (2014a). Dominikanie na kresach wschodnich Rzeczypospolitej Obojga Narodów (teren dzisiejszej Białorusi). *FOLIA HISTORICA CRACOVIENSIA. T. 20*, 95–153. <http://dx.doi.org/10.15633/fhc.651> (in Polish).
38. Miławicki, M. (2014b) “Magni nominis scriptor in scribendis libris indefessus”. Życie i twórczość dominikanina Szymona Okolskiego. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. Seria nowa, T. XIII (XXIV)*, 115–152 (in Polish).
39. Okolski, S. (1646). *Rvssia Florida Rosis et Liliis. Hoc est, Sanguine Praedicatione, Religione, et Vita. Antea FF. Ordinis Praedicatorvm Peregrinatione inchoata, nunc conventvm in Russia Stabilitate fundata*. Leopoli: Typis Coll: Societ: IESV, apud Sebast: Nowogorsti, ARCHIEPISCO-PALEM Typographum (in Latin).
40. Polska Akademia Umiejętności i Polska Akademia Nauk w Krakowie. Biblioteka Kórnicka, sygn. BK00096. (Acta Provinciae S. Hyacinthi In Russia Sacri Ordinis FF Praedicatorum Sub Initio Regiminis Eximii A. R. P. Sacrae Theologiae Praesentati Fratris Laurentii Kałuski Missionarii Apostolici Per Capitulum Cameneci Podoliae Anno 1786-to Die 8-va Septembris Celebratum In Priorem Provincialem Electi Inchoata) (in Polish).
41. Polska Akademia Umiejętności i Polska Akademia Nauk w Krakowie. Biblioteka Naukowa w Krakowie. Kr. 1064. (Pamiętnik Aleksandra Berhofa, zakonnika z klasztoru dominikanów w Podkaminie, z lat 1658–1725, pszetlumaczony z łaciny pszcz Sadoka Barącz w 1858 r.) (in Polish).
42. Schematismus Universi saecularis et regularis Cleri. Archi Diaeceseos Metropol. Leopoli. rit. lat. (MDCCCXIV [1814]). Leopoli (in Latin).
43. Shevchenko, T. (2009). Rusini w zakonie dominikańskim (koniec XVI–I. połowa XVII wieku). *Dominikanie na ziemiach polskich w epoce nowożytnej*. Kraków, 169–192 (in Polish).
44. Świętochowski, R. (1975). Szkolnictwo teologiczne dominikanów. *Dzieje teologii w Polsce, T. 2*, 212–285 (in Polish).
45. Świętochowski, R., Chruszczewski, A. (1975). Polonia dominicana apud extraneos. *Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222–1972. T. 2*. Warszawa, 467–572 (in Polish).
46. Szady, B. (2010) *Geografia struktur religijnych i wyznaniowych w Koronie w II połowie XVIII w.* Lublin (in Polish).
47. Thompson, A. (2017). *Dominican Brothers Conversi, Lay, and Cooperator Friars*. Chicago (in English).
48. Woroniecki, J. (1947). *Św. Jacek Odrowąż i sprowadzenia Zakonu Kaznodziejskiego do Polski*. Kraków; Katowice: Księgarnia i drukarnia Katowicka (in Polish).
49. Woroniecki, J. (2007). *Św. Jacek Odrowąż i sprowadzenia Zakonu Kaznodziejskiego do Polski*. Kraków; Katowice (in Polish).